

A hazafiság tartalma

Sokféle módon és sokféle okból lehet szeretni a hazát. A történelem ismer romantikus honfiúságot, amely főleg a múltból táplálkozott, s az ősök hősiességét magasztalta. Jobbára az ébredő népek, a kialakuló országok fiatalkorának vonása ez, minden nép átéli, hosszabb vagy rövidebb ideig, előbb vagy utóbb.

Idő múltán azonban a hazafiság magvasabbá, tartalmasabbá, súlyosabbá, komolyabbá válik. kevesebb épül bele a régiségből, és jóval több a maiságból. Ez fontos motívum. Lehet ugyanis szeretni a hazát hatalmas folyamaiért és tengerpartjáért, sziklás hegységeiért és végtelen rónaságaiért; és van, aki népéért, a szép szál férfiakért, a gyönyörű nőkért, a vidám gyermekekért, remekművű nemzeti viseletéért, dalaiért, tüzes táncaiért kedveli országát, szülőföldjét; tisztelet illeti ezt a honszerelmet is, de napjainkban a korszerű hazafiság igényesebb, többet vár és többet föltételez. A szép ország, a gazdag természet csupán adottság, lehetőség, s nagyjából ennek mondható a nemzet életrevalósága, fegyelme vagy szorgalma is. A kérdés az, hogy mindezzel mennyire tudunk élni, lehetőségeinket és adottságainkat mennyire aknázzuk ki. Ez pedig mindenekelőtt a társadalmi berendezkedéstől függ; azon áll vagy bukik, hogy a nép dolgossága miként ölt testet: mit terem a föld, mennyire lesz kőzinccsé a nemzeti kultúra, az altalaj kincseit mennyire dolgozza föl az ipar és így tovább. Egy nemzet hazafiságát vívmányai, létesítményei, alkotásai, anyagi és szellemi értékei táplálják, a honpolgár büszkeségét munkájának eredményei telítik, s a hazafiúi érzelme annál megalapozottabb, minél többet vallhat magáénak egyéni vagy kollektív tulajdonként mindabból, amit ő maga vagy ősei létrehoztak, kiharcoltak, megőriztek.

Milyen hát a mi hazafiságunk, itt és most?

Ilyen bonyolult fogalmat nehéz röviden körülírni, mégis — a kockázat tudában is — megkíséreljük az egyetlen szóval történő meghatározást.

A mi hazafiságunk „építő”. A szó legtágabb értelmében; építő a jellegében, építő a hozzáállásban, építő az adottságok kiaknázásában, s építő az eredményeket illetően is. De lássuk csak rendre.

Hogy hazánk gazdag adottságokkal rendelkezik, hogy búzatermő síkságtól a gyümölcserlelő, enyhe éghajlatú lankáig változatos a domborzata, hogy bányásznak itt olajat és rezet, sőt és aranyat, hogy nem szűkölködünk vízben és fában — mindez régóta ismeretes. De nem táplálta, nem táplálhatta nemzeti önrzetünket, hiszen altalajunk kincseinek nagy hányada valaha kiaknázatlan maradt, s amit ki is termeltek, jórészt külföldre szállították, ott dolgozták föl, de a bányavállalatok, olajkonzorciumok, faipari üzemek is külföldi érdekeltségek voltak. Sokszor elmondtuk, leírtuk mindezt, de ha a hazafiság oldaláról közelítjük meg a kérdést, új oldalát látjuk: azt, hogy hazánk hajdani gazdasági állapota elkeserítően hatott, kiáltón emlékeztetett arra, hogy az ország társadalmi szerkezete, politikai berendezése képtelen a kedvező adottságokat kiaknázni, a népjólét megteremtésére fordítani.

Mai hazafiságunkat viszont méltán táplálja az a tény, hogy a szocialista tervgazdálkodás hatalmas ipart épített ki, amely nemcsak hogy itthon előállított nyersanyagainkat képes magas fokon földolgozni, értékesíteni, hanem nagy tételeket importálunk távoli országokból, és kivitelünk — a hajdani nyersanyag- és agrártermék-súlyponttal szemben — nagyjából készáruból áll, s egyre inkább a gépgyártás, a vegyipar, az elektrotechnika köréből kerül ki. A jelentésekből, beszédekből ismert számok fölött érdemes ebből a szempontból is eltöprengeni.

Hogy szivós, életrevaló, dolgozó nép lakja az országot, az is közismert; elég csak mostoha történelmünkre hivatkozni, mi mindent vészeltünk át a századok alatt, hányszor kellett újrarakni a várakat, hajlékokat, megint és megint ácsolni a fölperzselt hidakat, összehozni, megszervezni a szétzilált államgépezetet. De munkánk gyümölcsét sosem élvezhettük mi. Elynomott és kifosztott volt az ország egésze is századokon át, hanem a dolgozók kettős elnyomatásban éltek, mint osztály is elszenvedték az ember ember által való kizsákmányolását. Napjainkban viszont az is büszkeségünkre válik, hogy fölszámoltuk mind a nemzeti elnyomást, mind a gazdasági függésünket, mind a dolgozók kizsákmányolását saját burzsoáziájuk és földesuraik által. Nyugodtan és kellemesen csak ott lehet élni, ahol nincs kizsákmányolás; a létbizonytalanság ott szűnik meg, ahol az ember nemcsak dolgozó, hanem a termelőeszközök tulajdonosa is egyben; ott nincs munkanélküliség és gyötrelő létbizonytalanság, ott nem a munkáltató kényétől-kedvétől függ az ember, hanem dolgossága, rátermettsége, tudása, képzettsége, tisztessége a megítélés és érvényesülés alapvető kritériuma. Romániában pedig így van, ezt a helyzetet ki-

vívtuk, ezt a társadalmat létrehoztuk, fölépítettük, és őszinte hazaszeretettel dolgozunk továbbfejlesztéséért.

Az ember sajjátosan viszonyul a természethez, életteréhez. Míg az állat alkalmazkodik és hozzáidomul, addig az ember átalakítja, igényeinek megfelelően változtat rajta. Amiből következik, hogy környezetünk, szülőföldünk, honunk annál inkább válik hazává, otthonná, lakályosabbá, minél emberibbé alakítjuk (de nem deformáljuk). Ezt pedig elsősorban építéssel érjük el, városalapítással és falu-fejlesztéssel, hidak íveltetésével, gátak emelésével, csatornaásással és alagútúrással. A mi építésünk üteme világviszonylatban is a leggyorsabbak közé tartozik, s ez egyben jelzi, mit teszünk, mit tettünk mi azért, hogy a szülőföld „édes anyafölddé” váljék, a táj megművelt kultúrtájjá, a haza virágzóvá, hogy minél jobban érezzük magunkat benne. Üzemóriásaink, gyarapodó városaink, kiterjedt lakótelepek, egyre csinosabb falvaink, sok-sok iskolánk, fürdőtelepünk és üdülők mind-mind hazafiságunk táplálásának, jogos elégtételünknek, közösségi és egyéni örömlünknek kiapadhatatlan forrásai. De hazafiságtól fűtött munkánk gyümölcse is.

Nem tudnánk azonban örvideni pompás építményeinknek, örömlünkbe üröm, lelkesedésünkbe szomorúság, bántottság keveredne, ha csodálatos tengerpartunknak, összkomfortos lakásainknak, tanintézeteknek és oly sok más létesítményünknek csak egyesek, vékony kizsákmányoló réteg venné hasznát, ha mindez csak az ő kényelmüket, egészségüket, művelődésüket szolgálná. Szocialista rendünk nagy vívmánya azonban, hogy minden kincsünk, minden építményünk, javaink teljessége egyenlően valamennyiünké. Ez az egyenlőség pedig jelenti a munkához vagy a tanuláshoz való jogot, de mindenekelőtt e jogok érvényesítésének biztosítását, szavatolását. Számunkra ma már elképzelhetetlen, „bevehetetlen”, hogy itt here-életű arisztokraták, dőlyfős nagypolgárok dözsöljenek mindenben, dolgos emberek pedig ínségesen éljenek, szűkölködjenek. Annak, hogy az ember jól érezze magát egy nagyobb közösségben, hogy ahhoz „húzzon a szive”, egyik föltétele, hogy azt meghitt körének, tágabb családjának érezze, ami viszont csak akkor alakul ki, ha az emberek alapvetően egyenlők, jogok és javak tekintetében nem mutatkoznak köztük kiáltó ellentétek, a méltányosság és az emberi méltóság egyaránt megilleti őket. Ez pedig érvényes nemzetiségi vonatkozásban is, legyen szó akár az anyanyelv használatáról, akár az érvényesülés, a társadalmi indulásküszöb egyenlő értékű adottságáról. A mi társadalmunkban mindez megvalósult, s ennek a napról napra történő tapasztalása, gyakorlása erősíti, gazdagítja hazafiságunk tartalmát, azt az elhatározásunkat, hogy a hazát tovább gyarapítsuk, fejlesszük.

Amikor különbséget teszünk múlt és jelen között, nem állítjuk azt, hogy őseink nem érezték hazájuknak, vagy nem szerették hazafiakként országukat. A szülőföldet, az ismerős tájat, a gyermekkor tágabb értelmű bölcsőjét, a maga építette hajlékot mindenki szerette, óvta, csinosította, gyarapította. A szocialista rend kialakulása nyomán azonban hazafiságunkból eltűntek a fájdalmas tényezők, a keserves járulékok, amelyek a kizsákmányolásból, nyomorból, elmaradottságból, egyenlőtlenségből, elnyomtatásból fakadtak. E szomorú tényezők helyébe a társadalmi vívmányaink, a gazdasági vagy művelődésbeli eredményeink láttán érzett öntudat lépett, szocialista rendünk felsőbbrendűségének világos értékelése, s mindez — a gazdag érzelmi motiváció mellett — tudatosul is teszi hazafiságunkat, megemeli, minthogy a szocializmus igénlésével párosul, s a sokoldalúan fejlett haza fölépítésére irányul. A mi hazafiságunk hatványozott, mert szocialista hazafiság.

Innen eltávozni, ezt a hazát elhagyni nemcsak azt jelentené, hogy itt hagyónk szülőföldünket, a szeretett családot, otthon, környéket, hanem mindazt, amit e helyen építettünk, amit e földbe ültettünk, amit ide vetettünk, amit itt gyártottunk, hogy környezetünk, életterünk emberibb, szebb, alkalmazatosabb legyen. És a távozás azt is jelentené, hogy szülőföldszeretetünk, hazaszeretetünk többleteről, szocialista megemeltségéről és magvasabb tartalmáról mondanánk le, egy tisztább, etikusabb és méltányosabb módon való élés lehetőségéről, s vállalni kellene a tőkés társadalom minden terhét, a létbizonytalanságtól az igazságtalanságokig, vagyis mindazt, amit apáink nálunk évtizedekkel ezelőtt fölszámoltak. Nyugatra távozni — még akkor is, ha a nyugati államok java fejlettebb, mint mi — azt is jelenti, hogy az odaérkező visszaesik a történelmi-társadalmi fejlődés egy régebbi, idehaza már meghaladott szintjére.

Ezért is elsőrendű kötelességünk a hazaszeretet elmélyítése, hazafiságunk tartalmának földűsitása, s megszívlelendő, amit ez ügyben pártunk főtítkára tanít:

„Nemzetiségi különbség nélkül az összes dolgozóknak a hazaszeretet és a forradalmi szocialista hazafiság szellemében történő nevelése olyan állandó kötelesség, amely szüntelenül az egész politikai és kulturális tevékenység homlokterében kell hogy álljon.”

Dombi Géza